

Verwachtingsmanagement.

Economische crises zijn zonder uitzondering chaotische gebeurtenissen. Niet alleen is het moeilijk te voorspellen wanneer ze zullen beginnen, ook de aanleiding (niet de oorzaak) die het proces op gang zal brengen is niet of nauwelijks van te voren aan te wijzen. Desinformatie en manipulatie van percepties (sommigen noemen dat management van verwachtingen) kunnen mensen gedurende lange perioden op het verkeerde been zetten (geruststellen). De balans tussen vertrouwen en angst bepaalt of en zo ja wanneer een economische recessie, of erger, een langduriger depressie of zelfs een systeemcrisis zal plaatsvinden.

In toenemende mate duidelijk aan het worden dat politieke machtsverhoudingen en sociale structuren op mondiale schaal zeer snel aan het veranderen zijn. Daarbij zal hier niet verder worden stilgestaan. In economisch opzicht is, door elkaar steeds sneller opvolgende moedwillig gecreëerde bubbles, de bijl gezet aan de wortels van het systeem dat vanaf WOII de economische verhoudingen in de wereld bepaalde.

De beeldbepalende factor van de wereldeconomie, de Amerikaanse huishouding verliest in ijtempo groei-kracht en invloed. Het IMF heeft, nog onder Dominique Strauss Kahn, berekend dat de Amerikaanse economie

qua bestedingskracht zal zijn ingehaald door de Chinese in 2016. De gevolgen van een eventuele, tussentijdse, monetaire "meltdown" van de VS voor dat tijdspad laten zich raden. De Chinezen zelf willen, naar verluidt, al in 2015 voor eigen

rekening geen internationale handel meer in dollars (laten) betalen.

De zich nu openbarende "double dip" in de Amerikaanse huizenmarkt is symptomatisch voor de toestand van de Amerikaanse economie. Nu een aanzienlijk deel van de Amerikanen ook het eigen huis heeft opgegeten zijn de bestedingsmogelijkheden verdwenen. De werkgelegenheid daalt, ondanks vertekende cijfers van het Bureau of Labour Statistics, gewoon door. QE2 heeft zoals was te verwachten en zoals door velen is voorspeld niet meer dan uitstel van executie gebracht. Het land is erdoor in een schuldpositie gebracht die zelfs door de Grieken nauwelijks kan worden geëvenaard. Een einde van QE2 zal betekenen dat er geen kopers meer zijn voor Amerikaanse staatsobligaties. De omstandigheid dat in de VS de grote partijen elkaar nog steeds politieke vliegen proberen af te vangen m.b.t. het schuldenplafond van de federale overheid getuigt van een gebrek aan "sense of urgency" dat buiten de VS het vertrouwen in de dollar en de financierbaarheid van Amerikaanse tekorten kan ondergraven.

Als op enig moment duidelijk wordt dat verdere mogelijkheden tot Quantitative Easing zijn uitgeput dan zal de rente in de VS (en bij gevolg ook internationaal) langdurig gaan stijgen. Hiervan kan met enig geduld door beleggers op verschillende manieren geprofiteerd worden.

Een stijgende rente en ontbrekende mogelijkheden tot verdere monetaire stimulering van de economie van de VS zal zuinigheid en financiële terughoudendheid van de overheid afdwingen. Gegeven de tekorten (en daaruit voortkomende problemen) die er ook elders in de wereld zijn is een economische terugval (op mondiale schaal) moeilijk te vermijden.

Zoals eerder vertoond, is via statistische ingrepen en media-acties getracht de aandacht van burgers en beleggers van de problemen af te leiden. Men gaat daarin steeds verder.

De moord op Bin Laden zette vooral in de VS publicitair zoden aan de dijk. Hoewel de uitvoerders van de executie zich zo snel van het stoffelijk overschot hadden ontdaan dat verificatie van het overlijden van Osama Bin Laden onmogelijk werd gemaakt, werd het nieuws door de media groots aangepakt en succesvol en volledig uitgemolken. De Amerikaanse president zag zijn geslonken populariteit in de polls plotseling spectaculair stijgen, de beurzen reageerden positief en het vertrouwen van de natie in eigen kunnen nam snel toe. De werkelozen bleven echter werkeloos.

De "soft killing" van Dominique Strauss Kahn (DSK) was een volgende via de media uitgespeelde actie. De systematische opeenstapeling van belaste vermoedens en verklaringen, de met grote gretigheid geregiseerde ontluisterende beelden en de "overkill" aan vrijheidsbepalende acties jegens de verdachte doen vermoeden dat de plannen van DSK de special Drawing Rights van het IMF de rol van de dollar als internationale reserve te laten overnemen, niet overal in goede aarde vielen. De gekozen beleidslijn van DSK bij het Europese topoverleg aangaande de Griekse schulden en zijn pragmatische bezwaren tegen de geëiste verkoop aan banken en multinationals van Griekse staatseigendommen waren kennelijk voldoende redenen de basisrechten van de onder verdenking staande burger DSK met voeten te treden.

De voorgenomen benoeming van Mario Draghi als voorzitter van de ECB kan twijfels oproepen bij sceptici. Hierover waren de media juist opvallend stil. Onder het bewind van Draghi over de Italiaanse centrale bank is de Italiaanse staatsschuld opgelopen tot de hoogste in het Eurogebied. Sommigen zullen daarnaast aanvoeren dat hij als voormalig directielid van Goldman Sachs besmet is en eigenlijk geen voorzitter van de ECB zou mogen worden. Hij was daar immers in functie toen de fraude met Griekse staatstekorten, ten behoeve van een probleemloze Griekse opname in het Eurogebied, zeer professioneel door GS werd uitgedacht en uitgevoerd. GS is derhalve naast de Grieken een belangrijke veroorzaker van de problemen die nu via speculerende banken en de Angelsaksische pers tegen de EU en de ECB zo nadrukkelijk worden uitgespeeld. Een niet onaanzienlijk deel van de inmiddels waardeloos geworden Griekse staatsleningen fungeert inmiddels als (schijn)zekerheid in de kluisen van de ECB voor nieuwe leningen die aan de Grieken zijn gegeven.

Op een aantal beurzen wordt in de weekgrafieken iets zichtbaar van een zekere mate van ongerustheid en/of onvrede. De berichtgeving over de Amerikaanse economie, de ophanden zijnde beëindiging van QE2 en de tekorten van de PIIGS-landen hebben kennelijk toch hun sporen nagelaten bij beleggers in aandelen. De S&P 500 bijvoorbeeld beweegt zich aan de onderzijde van een oplopende wigformatie.

Een ervaringsregel is dat zo'n wig meestal, maar vanzelfsprekend niet altijd, eindigt met een neerwaartse uitbraak. Ook de negatieve divergentie tussen koerstoppens en de Relatieve Sterkte Index duidt op de mogelijkheid van een veranderd sentiment in de markt.

De FTSE eurotop 100 geeft nog geen harde waarschuwingen af. De Europese topaandelen zitten, hoewel de RSI wel een negatief signaal genereert, nog steeds in een opgaande beweging. De maand mei is evenals bij de S&P 500 min of meer zonder schade doorgekomen. Zo bezien lukt het de centrale banken (de FED, BoJ, BoE en de ECB hebben sinds 2008 niet minder dan 5000 miljard dollar aan liquiditeiten extra in de omloop gebracht) nog steeds veel Europese beleggers in aandelen min of meer positief gestemd te houden.

De AEX-index van de Nederlandse beurs toont het meest negatieve beeld. De oplopende wig is daar sinds enkele weken duidelijk in neerwaartse richting gebroken. De RSI geeft in combinatie met de koersgrafiek zelfs een uitgesproken negatief signaal. Hoewel de Nederlandse economie er op papier beter voor staat dan menige andere westerse economie is de neerwaartse uitbraak van de beurs voorlopig toch een onmeis teken voor Nederlandse aandelen.

Voor Invest4You zijn de signalen voldoende duidelijk om voorzichtig te gaan anticiperen op een einde van de periode van succesvol verwachtingsmanagement door overheden en financiële belanghebbenden.

